

Ivica Buljan o *Razodetju*

V svojem delu stremim h globokemu raziskovanju notranjih svetov dramskih oseb, njihovih skritih travm in disonantnih želja. »Razodetje« Mattiasa Anderssona je besedilo, ki mi je omogočilo vstop v zelo aktualne in obenem zelo kompleksne družbene in psihološke fenomene. Drama se loteva moralnih, filozofskih in političnih vprašanj, hkrati pa razkriva negotovosti in strašne posledice naših osebnih odločitev. Gledalec je prek teh dramskih oseb priča fatalističnemu iskanju smisla v času, ki v Baumannovih očeh postaja vse manj »topičen« in vse bolj »retrotopičen«. Včasih mislim, da je prav ta občutek, občutek nostalgije po nečem, kar je minilo in ni več dosegljivo, bistvo temeljnih problemov v dramah, kot je »Razodetje«. Ne samo da so osebe ujete v mrežo preteklih želja in idealov, temveč so tudi njihovi medosebni odnosi osvetljeni s to fantazijo o minulem. Radi bi bili nekaj, česar več ni, preprosto zato, ker niso sposobni prepoznati sedanjosti v vsej svoji tragičnosti.

Osrednji del drame tvori odnos para srednjih let, pri katerem strast počasi plahni, medosebni odnosi pa postajajo hladni, formalni, izčrpani. Njun zakon ni več življenjski projekt, temveč zgolj prebijanje skozi spomine na strast, ki sta jo zakonca nekoč imela. V njunih pogovorih ni več tistega navdušenja, tistega utripa, ki je bil nekoč prisoten. Še ljubezen postaja nekam iluzorna, ne prepoznata več niti sebe niti svojih čustev. Z igralcema sem poskušal raziskati to dinamiko – kako se odnos, ki je bil prej poln energije, zdaj ohlaja in pogreza v apatijo, kar sočasno ustvarja občutek žalosti in stresa, ki like prisili, da se soočijo s svojimi razočaranji. Izgubi se vera v čustveno stabilnost.

V drami je tudi tema dekleta, ki v iskanju smisla postane teroristka. Njen motiv je navidez skrivnosten – ni jasno, zakaj je izbrala pot nasilja. Skozi njeno zgodbo se posvečam raziskovanju globokih družbenih in psiholoških dejavnikov, ki jo potisnejo v ekstremizem. V tem trenutku globalne negotovosti je veliko takšnih, kot je ona – iščejo identiteto, cilj, ki bi upravičil njihovo bolečino in trpljenje. Njeno notranjo dilemo, njeno travmo, sem poskušal prikazati skozi intenzivne in pogosto disonantne pogovore s terapevtom. Čeprav ji terapija za hip ponudi upanje, jo vrne v resničnost, se ona umakne – umakne se pred lastno introspekcijo, saj noče sprejeti, da njenih bolečih, vendar globoko ukoreninjenih motivacij morda nikoli ne bo mogoče odpraviti. Terapevt postane

njen sopotnik, a tudi simbol te nesreče – da namreč nobena ponujena pomoč ne bo zadoščala. Zdravila za tovrstno bolečino še vedno nimamo.

Druga, enako vznemirljiva plast drame je odnos med dvema bratoma, katerih življenjski poti sta pod vplivom droge skrenili. Tu kot nekakšen usodni okvir nastopi trenutek, ko nezmožnost komunikacije in medsebojnega razumevanja vodi v tragedijo – med bratoma se nazadnje vname boj, ki se konča s smrtjo. Prek tega trenutka nasilja se sprašujemo: kako je mogoče, da se ljubezen prelevi v takšno pogubo? Kako je mogoče, da bratska ljubezen, ki bi morala biti zdravilo, postane orožje? Eskalacija nasilja ni le osebni padec, temveč izguba nadzora in smisla sveta okrog nas.

V tem neskončnem vrtincu tragedije srečamo tudi lik migrantke, ženske, ki je v svoji domovini preživela strašne tragedije – vojaki so ji ubili moža in otroke – in ki je zdaj, ko je prispela na Zahod, izgubila vero v Boga. Njena zgodba nosi cel spekter neozdravljivih travm, hkrati pa žalost, ki je univerzalna. Njen boj za preživetje, njena apatičnost do vere in sistemov, ki so jo zavrgli, ni le zgodba o usodi posameznika, ampak tudi širša alegorija o trenutnem stanju globalnih migracij in njihove dehumanizacije. Prav skozi ta lik raziskujem ne samo fizično potovanje, temveč tudi čustveni, psihološki razkroj. Zanj je vse samo tragična zmeda, ki ne ponuja nobenega upanja.

Vse te teme je Andersson povezal v močno dramaturško celoto, ki odpira prostor za globlji premislek o stanju naše družbe – o tem, kako živimo, kaj nas žene in kaj uničuje. »Razodetje« gledalca poziva, naj ne spremlja samo tragičnih dogodkov, temveč naj se preizpraša o vsakodnevnem iskanju smisla v času, ki se vse bolj dozdeva nepopravljivo pogubljen –kot nek retrotopični ideal, ki je za vedno izginil.